

ӨОЖ 372.881.16.11

FTAMP 14.35.07

<https://doi.org/10.48371/PEDS.2026.82.3.026>

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА КОРПУСТЫҚ ЛИНГВИСТИКАНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК МҮМКІНДІКТЕРІ

*Ораз А.Н.¹, Маликов Қ.Т.², Байғұтова Д.Н.³

*^{1,3}Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан

педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан

²Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада қазақ тілін оқыту үдерісінде білім алушылардың лексикалық дағдыларын қалыптастыруда корпустық лингвистиканы қолданудың әдістемелік негіздері қарастырылады. Зерттеу жұмысының өзектілігі қазіргі білім беру кеңістігіндегі тіл үйрету тәжірибесінде лексикалық дағдыларды қалыптастырудың жаңа, деректерге негізделген тәсілдерінің қажеттілігімен айқындалады. Зерттеудің мақсаты – қазақ тілін оқытуда корпустық технологияларды қолданудың әдістемелік алғышарттарын айқындау және олардың лексикалық дағдыларды қалыптастырудағы тиімділігін көрсету. Мақалада корпустық лингвистиканың білім алушылардың сөздік қорын кеңейту, сөздің мағынасын табиғи контексте түсіну және мағыналас бірліктердің қолданыс айырмашылығын айқындау мүмкіндіктері қарастырылады. Зерттеу әдістері ретінде теориялық талдау, салыстыру, жүйелеу және жалпылау, сондай-ақ сапалық және сандық сипаттағы педагогикалық зерттеу тәсілдері қолданылады. Сонымен қатар сапалық және сандық зерттеу тәсілдері үйлестіріліп, мәтіндік деректердің жиілігі, лексикалық бірліктердің корреляциялық байланыстары мен коллокациялық ерекшеліктері талданды. Voyant Tools жабық платформасында Қазақ тілін екінші тіл ретінде оқытатын сыныптарға арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқулығынан мәтіндерді талдау үлгілерінің мүмкіндіктері қарастырылады. Корпустық талдауларды оқу үдерісіне кіріктіру лексикалық бірліктердің жиілігін, тіркесімділігін және семантикалық байланыстарын анықтауда білім алушылардың тілдік құзыреттілігін арттырып зерттеушілік және коммуникативтік белсенділігін дамытатындығы теориялық тұжырымдарға сай зерттеледі. Сонымен қатар тіл үйрету үдерісінде корпустық әдісті қолданудың негізгі әдістемелік алғышарттары мен оқу үдерісінде корпустық технологияны қолданудың әдістемелік моделінің үлгілері ұсынылады. Зерттеу нәтижелері корпустық лингвистиканың лексикалық материалды іріктеу, сөздердің мағынасын мәнмәтінде түсіндіру, тіркесімділік ерекшеліктерін меңгерту және білім алушылардың зерттеушілік дағдыларын дамытуда жоғары әдістемелік әлеуетке ие екендігін көрсетті.

Тірек сөздер: қазақ тілі, корпустық лингвистика, лексикалық дағдылар, оқыту тиімділігі, тіл үйрету әдістемесі, оқу үдерісі, корпустық технология, тәсіл

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде тілді үйретудің сапасын арттыруда заманауи сандық технологиялардың рөлі айрықша. Соның ішінде тілдік деректерді дәл және жүйелі түрде талдауға мүмкіндік беретін корпустық лингвистика – тілді үйрету мен оқыту тәжірибесінде тиімді тәсілдердің бірі. Корпустық лингвистика тілдің табиғи қолданысын үлкен көлемдегі нақты мәтіндер арқылы сипаттап, тілдік бірліктердің жиілігін, мағыналық реңктерін, мәнмәтіндік қызметін айқындауға мүмкіндік береді. Корпустық деректерге сүйену тілді үйренушінің сөздің мағынасын мәнмәтінде оңай түсінуіне, сөзді тілдесімде мағынасына сай орынды қолдануға, жаңа лексикалық бірліктерді оңай есте сақтауға көмектеседі.

Қазақ тілін екінші тіл ретінде оқытуда білім алушылардың лексикалық дағдыларын қалыптастыру – тілді меңгертудің негізгі алғышарты. Себебі кез келген тілдік тұлғаның қатысымдық құзыреттілігі, ең алдымен, сөздік қордың байлығымен және сөзді орынды қолдану қабілетімен анықталатыны белгілі. Осы орайда, Е.И. Пассов лексикалық дағды ұғымы келесідей екі негізгі шұғыламалды орындайтындығын айтады:

- сөзді басқа лексикалық бірліктермен дұрыс үйлестіруі;
- сөйлеушінің коммуникативтік мақсатына сай лексикалық бірлікті дұрыс таңдауы [1, 26-б].

Дәстүрлі білім беру үдерісінде лексикалық материалдар көбіне дайын сөз тізбектері мен жаттығулар арқылы меңгертіледі. Бұл білім алушының сөз мағынасын мәнмәтінде тану дағдысын жеткілікті түрде дамытады деп айта алмаймыз. Осы тұрғыдан алғанда, корпустық деректерге негізделген тапсырмалар жүйесі оқыту үдерісін нәтижелі етіп, білім алушының белсенді танымдық әрекетін күшейтеді.

Корпустық деректерге негізделген мәтіндерді қазақ тілі сабақтарында қолдану білім алушыларға нақты тілдік деректермен жұмыс істеуге, сөз мағынасын мәнмәтін арқылы түсінуге, тілдің функционалдық және грамматикалық ерекшеліктерін ажырата білуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл бір жағынан оқытудың практикалық тиімділігін арттырса, екінші жағынан тіл үйренушінің аналитикалық және зерттеушілік ойлау дағдыларын да жетілдіреді. Сондықтан да қазақ тілін меңгерту үдерісінде корпустық лингвистика деректерін қолдану арқылы білім алушылардың лексикалық дағдыларын қалыптастырудың әдістемелік негіздерін анықтау және оның тиімділігіне талдау жасау өзекті мәселелердің бірі.

Корпустық лингвистика лексикография саласы үшін ең тиімді әдіс-тәсілдердің біріне жатады. Компьютерлік деректер мен технологияларды пайдалану арқылы сөздіктерді жылдам жасауға, оны қолдануға зор мүмкіндік береді. Лингвистикалық деректер қорын білім беру мақсатында алғаш қолдану 1980 жылы COBUILD жобасының шеңберінде, Birmingham University жанындағы Bank of English негізінде жүзеге асырылды. Кейінірек корпустық материалдарды тіл үйрету үдерісінде пайдалануды алғаш ұсынған зерттеушілердің бірі – Tim Johns [3]. Бұл бағыттың дамуы нәтижесінде компьютердің көмегімен тілді оқыту жүйесінің (Computer-

Assisted Language Learning, CALL) кеңінен қалыптасуына және тілді меңгертудегі лексикалық тәсілдің орнығуына ықпал етті.

Тілді үйретуде корпустық деректерді пайдалану мәселелерін, яғни оның теориялық және практикалық қырларын зерттеу мен оқыту – корпустық лингвадидактика деп аталатын пәнаралық бағыт аясында дамып келеді. Бұл бағыттың қалыптасуына Н.Б. Гвишиани, Е.Е. Голубкова, Т.Б. Назарова, Т.А. Клепикова, С.О. Савчук, Т.В. Толстова, О.В. Нагель, В.П. Захаров, В.В. Рыков, Р.П. Мильруд, В.А. Плунгян, С. Браун, Т. Джонс, Р. Реппен, Д. Кристал, М. Льюис, Р. Картер, М. Маккарти, К. Триббл, М. Скотт, К. Лакман, С. Конрад, М. Хоуи, Л. Флаурдю, Д. Байбер, С. Иохансон, Дж. Лич, М. Дейвис секілді зерттеуші-ғалымдар өз үлестерін қосты. Қазақ тіліндегі корпустық лингвистиканың қалыптасу негіздері Асқар Жұбановтың 2002 жылы жарық көрген «Основные принципы формализации содержания казахского текста» атты докторлық монографиялық зерттеуінен бастау алады. Бұл еңбек қазақ қолданбалы лингвистикасының дамуына елеулі үлес қосып, корпустық лингвистикаға қатысты зерттеулердің теориялық негізін айқындады. Сонымен қатар ғалымның «Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы» және «Қазақ мәтінінің статистикасы» атты еңбектері аталған ғылыми бағыттың дамуына маңызды ғылыми тұжырымдарымен ықпал етті. Ал А. Жаңабекова өз зерттеулерінде қазақ тілі мәтіндерін автоматты өңдеу, морфологиялық таңбалау және метабелгілеу мәселелеріне назар аударды. Оның «Қазақ тілі мәтіндеріне морфологиялық белгіленім қоюдың ғылыми-тәжірибелік негіздері» және «Тіл корпустарының ғылыми-зерттеу әлеуеті» атты еңбектерінде тілдік корпустарды құру мен оларды ғылыми мақсатта қолданудың негізгі қағидалары жан-жақты қарастырылған.

Әлемдік білім беру тәжірибесінде тілдік корпустарды оқыту үдерісіне енгізу Data-Driven Learning (DDL) тұжырымдамасының қалыптасуымен тығыз байланысты. Аталған тәсіл оқу материалын нақты тілдік деректерге сүйене отырып іріктеуге мүмкіндік береді. Корпус материалдарын талдау арқылы сөздердің қолданылу жиілігін, олардың өзара тіркесім ерекшеліктерін және қолданыс заңдылықтарын анықтауға болады. Соңғы жылдардағы жарияланған ғылыми еңбектерде корпуста негізделген оқыту әдістерінің тиімділігі әртүрлі эксперименттік зерттеулер арқылы дәлелденіп келеді. Зерттеу нәтижелері корпустық тапсырмалардың білім алушылардың сөздік қорын дамытуға оң ықпал ететінін көрсеткенімен, қолданылған әдістердің әртүрлі болуы ортақ қорытынды жасауға мүмкіндік бермейді [4]. Қазіргі әдістемелік зерттеулерде DDL тәсілін тәжірибеде қолданудың түрлі қырлары, атап айтқанда, оқытушының бағыттаушы қызметі, оқу тапсырмаларын әзірлеу қағидалары және білім алушылардың корпустық деректермен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру мәселелері жан-жақты қарастырылып келеді. Мәселен, Alex Boulton, Shelley Staples және Laurence Anthony өз еңбектерінде оқу тапсырмаларын корпустық материалдарға бейімдеудің маңызын атап көрсетіп, оқытушының білім алушы мен тілдік дерек арасындағы медиатор рөлін ерекше бағалайды [5]. Ал Dilin Liu корпуста негізделген лексиканы оқыту әдістерін талдай

отырып, оқу-әдістемелік материалдарды әзірлеу барысында корпуста алынған мысалдарды, сөздердің жиілік көрсеткіштерін және мәнмәтіндік жаттығуларды тиімді пайдаланудың жолдарын сипаттайды [4]. Бұл ғылыми тұжырымдар біздің зерттеуімізде В1 деңгейіндегі тіл үйренушілердің лексикалық құзыреттілігін жетілдіруге арналған корпустық талдау моделін әзірлеуге теориялық әдістемелік негіз болды. Қазіргі уақытта қолданбалы лингвистика саласында компьютерлік тілдік корпустар тілді үйретудің маңызды құралдарының біріне айналып отыр. Себебі білім алушылардың лексикалық дағдыларының даму деңгейі олардың жалпы тілдік құзыреттілігінің қалыптасуына тікелей әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі болып саналады.

Оқыту үдерісі білім алушылар талап етілетін стандарттан жоғары деңгейде оқу материалын меңгерген жағдайда ғана нәтижелі болатыны сөзсіз. Өкінішке орай, оқу үдерісінде қолданылатын оқу бағдарламалары мен оқулықтар оқушыларға лайықты аутенттік материалды жеткілікті дәрежеде ұсынады деп айта алмаймыз. Сол себепті де білім алушылар сынақ тапсырмалары кезінде синонимия, көпмағыналылық (полисемия), сөздердің мәнмәтіндегі қолданысы сияқты тапсырмаларды орындауда қателесіп жатады. Қазіргі заманғы лингвистиканың жетістіктері кез келген мәселені шешудің жаңа жолдарын ұсынады, соның бірі – корпустық лингвистиканы оқу үдерісінде қолдану. Осы орайда зерттеу жұмысының нысаны тілді оқытуда лексикалық дағдыларды қалыптастыру үдерісі болса, зерттеу пәніне осы үдеріске қатысатын корпустық технологиялар мен әдістер кіреді. Сондықтан да зерттеу жұмысының негізгі жаңалығы қазақ тілін оқыту контекстінде корпустық әдістердің лексикалық дағдыларға әсері алғаш рет жүйелі түрде зерттеледі.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу жұмысының мақсатына сәйкес қазақ тілін оқытуда корпустық лингвистиканы қолданудың әдістемелік алғышарттары айқындалды. Сондай-ақ корпустық технологияларды оқу үдерісінде қолданудың әдістемелік моделін анықтау мақсатында кешенді зерттеу жүргізілді. Зерттеу барысында сапалық және сандық әдістер (мәтіндік деректі жиілік, сөздердің корреляциялық коэффициенттері, коллакация семантикалық кодтау) үйлестіре қолданылды.

Теориялық талдау әдісі негізінде корпустық лингвистика (А. Жұбанов, Жаңабекова) мен тіл үйрету әдістемесі саласындағы соңғы зерттелген еңбектерге (Alex Boulton, Shelley Staples және Laurence Anthony және т.б.) шолу жасалды. Бұл еңбектер жүйелі түрде талдана отырып, тілді оқытудағы корпустық тәсілдің теориялық-әдістемелік негіздері айқындалды. Сонымен қатар Н.Д. Гальского, Н.И. Гез, П.В. Сысоев, А.В. Хуторской секілді әдіскер-ғалымдардың еңбектеріндегі лингводидактикалық ұстанымдар мен құзыреттілік негіздері зерттеудің теориялық базасын құрады. Жүйелеу мен модельдеу әдістері арқылы қазақ тілін оқытудағы корпустық тәсілдің әдістемелік моделін жасауға мүмкіндік берді. Мақаланың практикалық

бөлімінде үлгілік оқу бағдарламасындағы мәтіндер негізінде жасалған шағын корпус Voyant Tools платформасында талданды. Бұл әдіс білім алушылардың лексикалық дағдыларын деректерге негізделген тәсіл арқылы дамытуға мүмкіндік беретін DDL принциптерін нақты мысалда көрсетуге бағытталды.

Лексикалық дағдыларды қалыптастырудың кезеңдері, оқу алгоритмі мен тапсырма типтері теориялық тұрғыдан құрылымдалып, жүйеленіп сипатталды. Атап айтсақ, П.В. Сысоев ұсынған корпус негізіндегі алты типті тапсырма (лексикалық мағынаны анықтау, полисемияны зерттеу, мағынасы жақын сөздердің айырмашылығын айқындау және т.б.) қазақ тілін оқыту контексіне бейімделіп, әдістемелік үлгілер ұсынылды. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін түсіндіру мен тұжырым жасау барысында интерпретациялық және дедуктивтік талдау әдістері қолданылды. Бұл әдістер теориялық деректер мен эмпирикалық материалдар арасындағы өзара байланысты ашуға және қазақ тілін оқытуда корпусстық тәсілді қолданудың тиімді бағыттарын айқындауға мүмкіндік береді.

Нәтижелер және талқылау

Корпусстық лингвистика тіл үйретудегі лексиканы іріктеу, сөздерді мәнмәтінге сай ұсыну, сөздердің тіркесімділігін дұрыс меңгерту үшін эмпирикалық және әдістемелік негіз бола алады. DDL (data-driven learning) әдістемесі мен корпусқа негізделген сабақтар білім алушыға тілдік деректерді өз бетінше зерттеуге мүмкіндік беріп, лексиканы мағыналы түрде меңгертуге зор ықпал етеді. Бұл тұжырымдар корпус методологиясының педагогикалық рөлін сипаттаған әлемдік зерттеулерде де көрініс тауып келеді. Осы салада ізденуші Дилин Льюдің еңбегінде корпусстық оқыту әдістерінің лексиканы меңгеруге оң әсерін көрсеткен бірқатар эмпирикалық зерттеулерді талдайды. Зерттеулер әдістемелік тұрғыдан әртүрлі болғандықтан, тәжірибелік қолдану тұрғысынан нақты оқу үдерісіне бейімдеу қажеттігін атап көрсетеді [5]. Бұл біздің талдауымыздағы корпусстық лингвистиканы тілді оқытуда қолданудың әдістемелік модельдері мен оның негізгі әдістемелік алғышарттарын анықтауға негіз болды.

Лингвистикалық корпус арқылы білім алушылардың лексикалық дағдыларын қалыптастырудың *негізгі әдістемелік алғышарты* – тіл үйренушілердің қатысымдық құзыреттілігі жеткілікті деңгейде қалыптасқан болуы. Бұл олардың сөзді қолданылу контексінде дұрыс түсінуіне мүмкіндік береді. Тілді үйретуде лингвистикалық корпуссты қолдану мәселесіне арналған бірқатар әдістемелік еңбектерде зерттеушілер білім алушылардың тілді Еуропалық деңгейлік жүйе бойынша B1-B2 деңгейінде меңгеруі қажеттігін атап өтеді [6]. Осы дейгейде ғана олар лингвистикалық корпуссты оқу және зерттеу іс-әрекетінде тиімді қолдана алады. А.А. Багарян [7, 76 б.] өз еңбектерінде білім алушылардың үйренуші тілді жетік меңгермеуі нақты жұмыс барысында грамматикалық ерекшеліктерді талдауда, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын корпус деректері негізінде анықтауда тілдік заңдылықтарды ажыратуда қиындық туғызатынын айтады. Сонымен қатар

корпустық деректерді оқу үдерісінде тиімді қолдану үшін білім алушылардың лексика саласындағы әлеуметтік-мәдени және лингвистикалық білімдері қалыптасқан болуы қажет. Н.Д. Гальского мен Н.И. Гез [8, 167 б.] оның құрамына төмендегілерді кіргізеді:

1. Лексика саласындағы әлеуметтік-мәдени білімдер мен біліктер:

- эквиваленті жоқ лексиканы (басқа тілде дәл аудармасы жоқ сөздер мен тіркестерді) білу және оны мәтіндерде дұрыс түсіне білу (анықтамалықтар мен сөздіктерді пайдалану арқылы);

- үйренуші тілдегі күнделікті тұрмысқа қатысты сөздерді меңгеру (валюталық атаулар, салмақтық және қашықтық өлшемдері, уақыттық көрсеткіштер, жол қозғалысының белгілері);

- сөйлеу мен этикалық мәдениет формаларын білу (ересектердің өзінен кішілерге, оқушылардың оқытушыларына, түрлі жас пен әлеуметтік топ өкілдерінің өзара қарым-қатынасындағы ерекшеліктер) және сөйлеу мінез-құлқын сол елде қалыптасқан тілдік әдеп талаптарына сай құрастыру;

2. Лексика саласындағы лингвистикалық білімдер:

- сөздік бірліктердің сөзжасамдық заңдылықтарын және олардың басқа сөздермен тіркесу ерекшеліктерін меңгеруі;

- атауыш және көмекші сөздердің сөйлем мен мәтін ішінде байланыс құралы ретінде қолданылуын меңгеру;

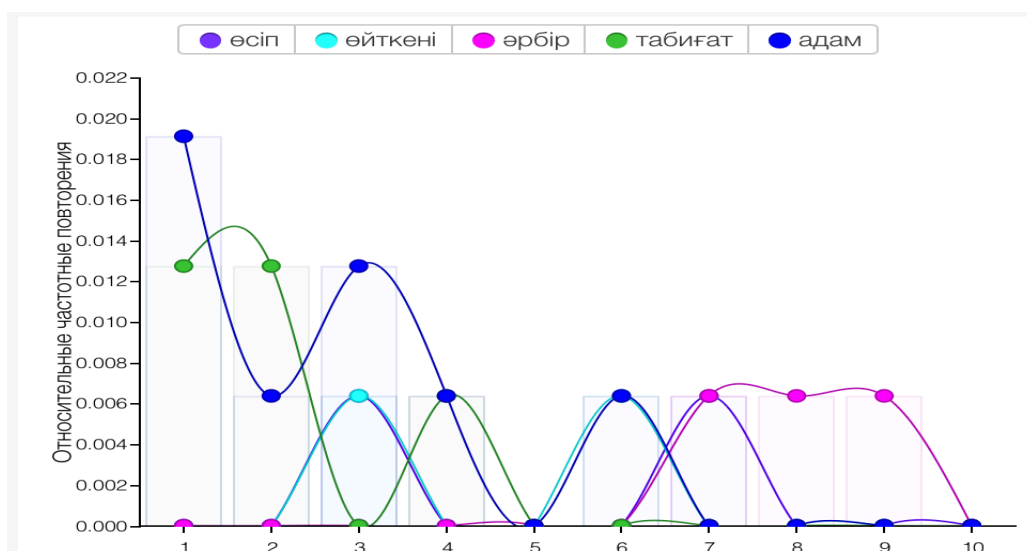
- жекелеген сөздердің этимологиясын (шығу тегін) білу;

- түрлі тілдерде әртүрлі жолмен берілетін ұғымдардың мағыналық ерекшеліктерін түсіну [8, 169 б.].

Аталған білім мен біліктерді меңгеру дейгейі тілдік құзыреттіліктің B1-B2 деңгейіне сәйкес келетіні анық. Сондықтан да лингвистикалық корпус арқылы білім алушылардың сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың бірінші әдістемелік шарты – олардың оқу басталған сәтте үйренуші тілде қатысымдық құзыреттілігі қалыптасқан болуы керек.

DDL (Data-Driven Learning) әдісі бойынша білім алушыларға оқу мәтінінен алынған деректерді Voyant Tools платформасында ұсыну моделі талданды. Мұндағы жиілік бұлтты (Cirrus) арқылы мәтіндегі ең жиі кездесетін лексемаларды анықтап, олардың контексте қолданылу ерекшеліктері талданады. Бұл тапсырма үлгілері лексикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталып, жиілік пен тіркесімділікке негізделген шынайы тілдік деректерді өздігінен зерттеу қабілетін арттырады. Voyant Tools жабық платформасында Қазақ тілін екінші тіл ретінде оқытатын сыныптарға арналған Г. Косымова, Ш. Ерхожина, Г. Каримовалардың орыс тілінде оқытатын жалпы білім беретін мектептердің 10-сыныбына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқулығынан 11-12 сабақтың мәтіні бойынша талдау үлгілері ұсынылды [9, 71-б.].

Мәліметтер корпус базасында талданып, автоматты түрде алынды. Төменде 1-кестеде жалпы саны 158 сөзден тұратын мәтіндегі сөздердің жиілігінің динамикасы 1-суретте берілді.

Сурет 1 - Талдау мәтіні бойынша сөздер жиілігінің динамикасы

Жоғарыда мәтін сегменттерінде жиі қолданылатын сөздердің салыстырмалы динамикасын көрсетеді. Мәтін 10 сегментке бөлініп, сөздердің қайталануы сондағы әрбір өлшем бойынша талданған. Cirrus-құралы мәтіндегі басты лексемаларды анықтап, білім алушыларға тақырыптық сөздерді табуға мүмкіндік береді. Бұл лексикалық минимумды айқындап, DDL негізінде жаңа сөздерді мағыналық өрістер арқылы үйретуге ықпал етеді. Ал мәтін ішіндегі доминант сөздер Cirrus негізінде анықталып, ол 2-суретте көрсетілді.

Корпустық технологиялар негізінде талдау жасау үлгілері тіл үйрету үдерісінде маңызды әдістемелік құралға айналып отыр. Зерттеу нәтижесі көрсеткендей, деректерге бағытталған оқыту (DDL) тәсілінде жиілік көрсеткіштерін сабақ барысында қолдану білім алушылардың лексикалық бірліктерді меңгеруін жеңілдететінін бұған дейінгі еңбектерде де дәлелденген. Мысалы, түрік зерттеушілері Сибель Тосун, Хатидже Софу 2023 жылы Түркиядағы мемлекеттік университеттің білім алушыларына жүргізген экспериментінде корпустық конкорданстан өткен топ дәстүрлі сөздік әдіспен оқыту топтарынан pre-test пен post-test нәтижелерінде айтарлықтай жақсы нәтиже көрсеткенін жазады [10]. Сонымен бірге лемма мен токен деңгейіндегі жиілік корреляциясы тіл үйренушілердің сөз тану және қолдану жылдамдығымен тікелей байланыста екені де психолингвистикалық зерттеулерде дәлелденген.

Әдістемелік тұрғыдан алғанда, жиілік сегментін талдау сабақ дизайнына екі бағытта ықпал етеді: біріншіден, оқытушы лексикалық минимумды (жоғары жиіліктегі леммалар тізімін) нақтылайды; екіншіден, оқушыға дербес зерттеуші рөлін беру арқылы металингвистикалық хабардарлығын арттырады. Мәтін бойынша корпустық талдауларға қарап, жиі кездесетін сөздер бойынша сұрақ туындау арқылы мәтін мазмұнына

анализ жасайды. Сонымен қатар жиілік көрсеткіштеріне негізделген сөздік және мәтіндік жаттығулар (мысалы, ең жоғары жиіліктегі 20 лемма бойынша gap-fill, коллокациялық сұрыптау) оқытудың нәтижелілігін арттыратыны тәжірибеде дәлелденген. Лингвистикалық корпус арқылы білім алушылардың лексикалық дағдыларын қалыптастырудың екінші әдістемелік алғышарты – оқу үдерісінің барысында тіл үйренушілердің ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзыреттіліктерінің қалыптасқан болуы керек. А.В. Хуторскойдың пайымдауынша, бұл ұғым адамның қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу, оны жүйелеу, өңдеу, сақтау және басқа адамдарға жеткізу қабілетін білдіреді. Сонымен қатар аталған үдерістердің теледидар, компьютер, телефон, принтер, факс, модем, магнитофон сияқты техникалық құралдардың, сондай-ақ электрондық пошта, аудио, бейнежазбалар, бұқаралық ақпарат құралдары мен интернетті қамтитын ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен жүзеге асырылатыны атап көрсетіледі [11]. Сондықтан қазіргі қазақ тілін оқыту әдістемесінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың мүмкіндіктерін тиімді пайдалану, әсіресе корпусқа негізделген цифрлық ресурстарды енгізу ерекше маңызға ие. Цифрлық технологияларды, соның ішінде лингвистикалық корпустарды қолдану білім алушылардың оқу мотивациясын арттырып, мәтінмен зерттеушілік бағытта жұмыс істеу қабілетін дамытады [12].

Орыс зерттеушілері П.В. Сысоев пен М.Н. Евстигнеев еңбектерінде АКТ құзыреттілігінің құрамдас бөліктерін толық зерттеп, оның шеңберіне қазіргі әлеуметтік сервистер мен қызметтердің әдістемелік әлеуеті туралы білімді ғана емес, сонымен қатар төмендегі іскерліктерді қамтитынын айтады:

- оқу мақсатына сәйкес ғаламтор желілерінен ресурстарды іздеу мен іріктей алу;
- белгілі бір тақырып бойынша интернет-ресурстарды бағалау және сын тұрғысынан талдау;
- оқу интернет-ресурстарын жасау;
- сөйлеу әрекетінің түрлерін дамытуда веб 1.0 технологияларын пайдалану (ICQ, веб-форум, электрондық пошта);
- тіл үйренуде лингвистикалық корпусты қолдану;
- желілік тестілерді құрастыру үшін электрондық платформаларды пайдалану [13].

Сурет 2 - Талдау мәтіні бойынша сөздік бұлт (Мәтін Г.Қосымова, Ш.Ерхожина, Г.Каримованың оқу орыс тілінде жүретін 10-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқулығынан алынды)
(ішкі жабық ресурс).

Суреттегі сөздік бұлт (world cloud) мәтіндегі жиі кездесетін сөздердің көлемін анықтайды. Бұл жерде көрсетілген әр сөздің өлшемі оның жиілігіне сәйкес келеді: жиі кездесетін сөздер көлемді етіп, сирек кездесетін сөздер ұсақ етіп беріледі. Мұндағы адам, табиғат, әрбір, тал сөздері мәтіннің негізгі өзегін құрап тұр. Жиілік бұлттары корпус деректерін көрнекі әрі тәжірибе жүзінде тиімді етіп ұсынуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар осы мәтін ішіндегі лексикалық бірліктердің арасындағы корреляциялық байланысты да осы корпустық талдау негізінде орындауға болады. Бұл сөздердің жиі қолданылу деңгейінен бөлек олардың семантикалық жақындығын көрсетеді.

Выражени...	←	→	Выражени...	Корреляция...	Значимост...
керек			әрбір	0.7637626	0.010130721
біз			тұрған	0.6666667	0.035265204
біздің			тал	0.6666667	0.035265204
керек			тал	0.6666667	0.035265204
табиғаттағы			тұрған	0.6666667	0.035265204
тал			қажет	0.6666667	0.035265204
тұрған			өсіп	0.6666667	0.035265204
адам			табиғат	0.6329621	0.04949659
пен			табиғат	0.6201737	0.05576653
адам			пен	0.61237246	0.059837874
адам			табиғаттың	0.61237246	0.059837874
тал			әрбір	0.50917506	0.13280109
тұрған			әрбір	0.50917506	0.13280109
біз			табиғаттағы	0.375	0.28563663
біз			өсіп	0.375	0.28563663
біздің			керек	0.375	0.28563663
біздің			табиғатты	0.375	0.28563663
біздің			қажет	0.375	0.28563663
керек			табиғатты	0.375	0.28563663

Сурет 3 - Лексикалық бірліктердің корреляция коэффициенті мен сөздердің семантикалық және контекстік байланысы

1. Жоғарыдағы 3-суретте көрсетілгендей мәтіндегі лексикалық бірліктердің корреляция коэффициенті сөздердің семантикалық және контекстік байланысын дәл анықтауға мүмкіндік беріп отыр. Бұл зерттеу моделі мәтіндегі доминант ұғымдардың мағыналық қыры мен функционалдық қызметін аша түседі. Ең жоғары корреляциялық байланыс *керек-әрбір* лексемалары арасында ($r=0.76$). Бұл сөздерді автор табиғатты қорғау мәселесін адам әрекетімен байланыстыра отырып, экологиялық талаптарды айқындауда жиі қолданған. Жоғарыдағы көрсеткіш мәтіндегі адам-табиғат-экологиялық міндет деген ұштағанның мәтінде біртұтас концепт құрап тұрғанын дәлелдейді. Ал орташа корреляция көрсеткіштері (г)»Лингвистикалық корпусты сөздердің мағынасын анықтау үшін қолдануға арналған тапсырмалар;

2. Лингвистикалық корпусты сөздің көпмағыналылығын (полисемиясын) зерттеу үшін пайдалану тапсырмалары;

3. Лингвистикалық корпусты етістіктерді үйретуде қолдануға арналған тапсырмалар;

4. Лингвистикалық корпусты лексика-грамматикалық тест тапсырмаларын құрастыру үшін пайдалану;

5. Лингвистикалық корпусты мағынасы жағынан жақын сөздердің контексте қолданылуындағы айырмашылықтарын анықтауға арналған тапсырмалар.

Осы ретте корпустық технологиялардың басты ерекшелігі – тілдік құбылыстарды интуицияға емес, нақты статистикалық деректерге сүйеніп оқыту мүмкіндігі. Осы тұрғыдан алғанда әртүрлі типтегі корпустар бар. Олар: референттік, параллель, мониторингтік – тіл үйретудің мақсат-міндеттеріне сай жеке әдістемелік рөл атқарады. Референттік немесе ұлттық корпустар – тілдің түрлі стильдік және жанрлық қабаттарын қамтитын кең ауқымды деректер жиынтығы. Қазақ тілін оқыту тәжірибесінде Қазақ тілінің ұлттық корпустары (<https://qazcorpus.kz> - жалпы сөзқолданыс саны – 65 000 000, <https://qazcorpora.kz> – 2024 жыл 10 млн сөзқолданыс) осы типке жатады. Мұндай корпустардың әдістемелік маңызы – тіл үйренушілерге жиілік принципіне негізделген лексикалық минимумды ұсыну және мәнмәтіндік қолданыстар арқылы мағынаны түсінуге мүмкіндік беруінде. Мысалы, жиілікке сәйкес тапсырмалар құрастыру, коллакацияларды сәйкестендіру, бос орындарды толықтыруға арналған жаттығулары (gap-fill) арқылы білім алушыларға сөздердің табиғи қолданысын меңгертуге болады. Бұл бағыттағы зерттеулерде Dilin Liu (2018) мен Alex Boulton (2012) сынды шетелдік зерттеушілер корпустардың тіл үйретуде жиілік пен контекст байланысын көрсету тұрғысынан тиімділігін дәлелдеген. Сонымен қатар мәтіндердің корпусын параллель корпус ретінде жасау білім беруде, ең алдымен, тіл үйретуде бейімдеп қолдануға жол ашады. Мысалы, лексикалық минимумдарды автоматты түзу мен лексикографиялық материалдарды әзірлеуде дерек болады [14].

Оқу корпустары (learner corpora) – тіл үйренушілерге арналған ақпараттық-корпустық ресурс, оқытушылар мен білім алушыларға арналған

лингвистикалық құралдармен жабдықталған тіл меңгерту бағытындағы электронды мәтіндер жинағынан тұрады. Бұл корпус типтері арқылы оқу үдерісінде жиі кездесетін грамматикалық және лексикалық қателерді анықтап, сол қателердің алдын алуға бағытталған мақсатты жаттығулар құрастыруға болады. Мысалы, білім алушылардың типтік қателері негізінде: *қате және дұрыс нұсқаны сәйкестендір* немесе *мәнмәтінге сәйкес дұрыс форманы таңда* сияқты тапсырма түрлерін ұсынуға болады. Alex Boulton, Shelley Staples және Laurence Anthony [5] еңбектерінде оқу корпустары тіл үйренушілердің интерференциялық ерекшеліктерін ескеруге және жеке бағдарланған түзету жұмыстарын ұйымдастыруға зор мүмкіндік беретіні дәлелденген. Ал қатысымдық жаттығулар үшін сұхбаттар мен диалогтардан құралып, транскрипцияланған мәтіндер жинағы Ауызша ішкорпустарды қолдануға болады. Қазақ тілін оқытуда ауызша корпус материалдары арқылы сөйлеу тілінде жиі қолданылатын тіркестерді, интонациялық үлгілерді меңгертуде тиімді. Бұл тәсіл білім алушыларды шынайы қатысым жағдайларында өз ойын еркін жеткізу қабілетін дамытады. Жалпы алғанда тапсырма түрлеріне қарай іріктелген ішкорпустардың түрлері, олардың әдістемелік әлеуеті құрылымдық ерекшелігі мен зерттеу мақсатына сай айқындалады.

Жоғарыда аталған тапсырма түрлері білім алушылардың зерттеушілік және оқу әрекеті нақты жоспарланып, бағытталуы қажет екенін көрсетеді. Сонымен қатар мұндай тапсырмалар лексикалық дағдыларды келесі бағыттарда қалыптастыруы қажет:

- сөздің визуалды бейнесі мен оның мағынасын сәйкестендіру;
- сөздердің мағынасын мәнмәтін арқылы ашу;
- сөздің көпмағыналылығын мәнмәтін арқылы ашу;
- сөздің мағынасын графикалық белгілер арқылы түсіну (аффиксация, конверттелген лексикалық бірліктер, кірме сөздер және т.б.);
- мағынасы жағынан ұқсас сөздердің қолданыс айырмашылығын табу.

Осыған байланысты әдістемелік шарт ретінде келесі тапсырмаларды қолдану ұсынылады:

- А) сөздің мағынасын анықтауға арналған;
- Ә) полисемияны зерттеуге арналған;
- Б) мағынасы жақын сөздердің айырмашылығын айқындауға арналған;
- В) жазылуы ұқсас сөздерді саралауға арналған тапсырмалар.

Жоғарыда талданған мәліметтер көрсеткендей, корпустық деректерді оқу үдерісіне дұрыс кіріктіру үшін, алдымен тиімді ұйымдастырылған әдістеме мен нақты құрылымдалған оқыту алгоритмі қажет. Осыған байланысты лексикалық дағдыларды қалыптастырудың негізгі әдістемелік алғышарттарының ең басты шарты да осы. Зерттеу еңбектеріне жүргізілген талдау нәтижесі корпустық лингвистиканы пайдалану арқылы лексикалық дағдыларды тиімді қалыптастыру әдістемелік шарттарды сақтағанда ғана жүзеге асатынын көрсетеді:

- оқу үдерісі басталғанға дейін білім алушылардың АКТ құзыреттілігінің жеткілікті деңгейде қалыптасуы (корпустық технологияларды оқу үдерісінде еркін қолдану);
- білім алушылардың тілдік коммуникативтік құзыреттілігінің қалыптасқан болуы;
- оқыту барысында келесі типтегі тапсырмаларды пайдалану:
 - а) сөздің мағынасын анықтау;
 - ә) сөздің көпмағыналығын (полисемиясын) зерттеу;
 - б) мағынасы ұқсас сөздердің айырмашылығын айқындау;
 - в) жазылуы ұқсас сөздерді ажырату;
- оқу кезеңдері мен қадамдары нақты айқындалған оқыту алгоритмін сақтау.

Қорытынды

Тілді оқыту үдерісінде корпустық лингвистиканы қолдану тілді үйретудің дәстүрлі әдістемесіне жаңа мазмұн мен ғылыми негіз енгізетінін көрсетті. Оқыту үдерісінде корпустық тәсілдерді қолдану тілдің функционалдық табиғатын ашып, білім алушылардың аналитикалық және зерттеушілік ойлау қабілеттерін дамытады. Зерттеу барысында корпустық лингвистиканың әдістемелік әлеуеті жүйелі түрде қарастырылып, қазақ тілін оқу үдерісінде корпустық технологияны қолданудың әдістемелік моделінің үлгілері көрсетіліп, оның шарттары айқындалды. Қазақ тілін оқыту тәжірибесіне корпустық лингвистиканы енгізу – тіл үйретудің деректерге негізделген жаңа парадигмасын қалыптастырады. Бұл тәсіл білім алушылардың тілдік материалды мағыналық және контекстік байланыста меңгеруін қамтамасыз етіп, олардың зерттеушілік ойлауын, сыни талдау қабілетін және сөз қолданысын нақты коммуникативтік жағдаяттарда жүзеге асыру дағдысын дамытады.

Қаржыландыру туралы ақпарат: бұл мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті тарапынан гранттық қаржыландырылған «АР25794379 Қазақ тілін оқытуда корпустық лингвистиканы қолдану арқылы лексикалық дағдыларды қалыптастыруды зерттеу және оның әдістемесін әзірлеу» ғылыми жобасы аясында жарияланды (Жоба жетекшісі – А.Н.Ораз, орындау мерзімі – 2025-2027 ж.).

ӘДЕБИЕТ

- [1] Пассов Е.И. Теоретические основы обучения иноязычному говорению. – Воронеж: Издательство ВГУ, 1983. – 199 с.
- [2] Жұбанов А.Қ. Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы: Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 209 б.
- [3] Johns T., & King P. (Eds.). Classroom concordancing. English Language Research Journal. – 1991. – № 4. – III–IV.
- [4] Liu D., & Lei L. Using corpora to teach vocabulary // The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching. – 2018. – Pp. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0844>

[5] Staples S., & Anthony L. Corpus linguistics in EFL language teaching: Insights from research and practice. JALT Journal. – 2023. – № 2. – Pp. 246-263. DOI: <https://doi.org/10.37546/JALTJJ45.2-4>

[6] Council of Europe, Council for Cultural Co-operation, Education Committee, Modern Languages Division. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 234 p.

[7] Багарян, А.А. Методика расширения коллокационной осведомленности студентов языковых факультетов (английский язык) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Сочи, 2004. – 144 с.

[8] Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. – Академия, 2013. – С. 334-334.

[9] Косымова Г., Ерхожина Ш., Каримова Г. Қазақ тілі мен әдебиеті. – Алматы: Мектеп. 2019. – 216 с.

[10] Tosun S., & Sofu H. The effectiveness data-driven vocabulary learning: Hands-on concordancing through a pedagogical corpus // Journal of Language and Education. – 2023. – Vol. 9, № 3 (35). – Pp. 176-190. DOI: <https://doi.org/10.17323/jle.2023.12426>

[11] Khutorskoy A. V. Key competencies as a component of the personality-oriented paradigm of education // Public education. – 2003. – T. 2. – P. 58-64.

[12] Akasheva A.O., Magauova A.S., Segizbayeva M.A. Linguistic corpus teaching methodology in the study of colour terms to increase students' language competences // Bulletin of Ablai Khan KazUIRandWL. Series Pedagogical Sciences. – 2025. – T. 76. – № 1. – P. 416–428. DOI: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2025.76.1.027>

[13] Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Компетенция учителя иностранного языка в области использования информационно-коммуникационных технологий: определение понятий и компонентный состав // Иностранные языки в школе. – 2011. – №6. – С. 16-20.

[14] Аитова Н.Н., Бақытқызы М.М. Қазақ фольклорлық мәтіндерінің корпусы: ғылыми талдау және зерттеу мүмкіндіктері // Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Филология сериясы. – 2025. – Т. 152. – № 3. – С. 11-27. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2025-152-3-11-27>

REFERENCES

[1] Passov E.I. Teoreticheskie osnovy obuchenija inozazychnomu govoreniju [Theoretical foundations of teaching foreign language speaking]. – Voronezh: Izdatel'stvo VGU, 1983. – 199 s. [In Rus.]

[2] Zhubanov A.Q. Qoldanbaly lingvistika: qazaq tilinin statistikasy [Applied linguistics: statistics of the Kazakh language]: Oqu quraly. – Almaty: Qazaq universiteti, 2004. – 209 b. [In Kaz.]

[3] Johns T., & King P. (Eds.). Classroom concordancing. English Language Research Journal. – 1991. – № 4. – III–IV.

[4] Liu D., & Lei L. Using corpora to teach vocabulary // The TESOL

Encyclopedia of English Language Teaching. – 2018. – Pp. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0844>

[5] Staples S., & Anthony L. Corpus linguistics in EFL language teaching: Insights from research and practice. JALT Journal. – 2023. – № 2. – Pp. 246-263. DOI: <https://doi.org/10.37546/JALTJJ45.2-4>

[6] Council of Europe, Council for Cultural Co-operation, Education Committee, Modern Languages Division. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 234 p.

[7] Bagarjan, A.A. Metodika rasshirenija kollokacionnoj osvedomlennosti studentov jazykovyh fakul'tetov (anglijskij jazyk) [Methodology for expanding the collocation awareness of students of language faculties (English language)]: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. – Sochi, 2004. – 144 s. [In Rus.]

[8] Gal'skova N. D., Gez N. I. Teorija obuchenija inostrannym jazykam. Lingvodidaktika i metodika [Theory of teaching foreign languages. Lingvodidactics and methodology.]. – Akademija, 2013. – S. 334-334. [In Rus.]

[9] Qosymova G., Erhozhina Sh., Karimova G. Qazaq tili men adebieti [Kazakh language and literature]. – Almaty: Mektep. 2019. – 216 c. [In Kaz.]

[10] Tosun S., & Sofu H. The effectiveness data-driven vocabulary learning: Hands-on concordancing through a pedagogical corpus // Journal of Language and Education. – 2023. – Vol. 9, № 3 (35). – Pp. 176-190. DOI: <https://doi.org/10.17323/jle.2023.12426>

[11] Khutorskoy A. V. Key competencies as a component of the personality-oriented paradigm of education // Public education. – 2003. – T. 2. – P. 58-64.

[12] Akasheva A.O., Magauova A.S., Segizbayeva M.A. Linguistic corpus teaching methodology in the study of colour terms to increase students' language competences // Bulletin of Ablai Khan KazUIRandWL. Series Pedagogical Sciences. – 2025. – T. 76. – № 1. – P. 416–428. DOI: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2025.76.1.027>

[13] Sysoev P. V., Evstigneev M. N. Kompetencija uchitelja inostrannogo jazyka v oblasti ispol'zovanija informacionno-kommunikacionnyh tehnologij: opredelenie ponjatij i komponentnyj sostav [Competence of a foreign language teacher in the field of using information and communication technologies: definition of concepts and component composition]//Inostrannye jazyki v shkole. – 2011. – №6. – S. 16-20. [In Rus.]

[14] Aitova N.N., Baqytqyzy M.M. Qazaq fol'klorlyq matinderinin korpusy: gylymi taldau zhane zertteu mumkindikteri [Corpus of Kazakh folklore texts: possibilities for scientific analysis and research]//L.N.Gumilev atyndagy Eurazija ulttyq universitetinin Habarshysy. Filologija serijasy. – 2025. – T. 152. – № 3. – S. 11-27. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2025-152-3-11-27> [In Kaz.]

МЕТОДИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ КОРПУСНОЙ ЛИНГВИСТИКИ В ОБУЧЕНИИ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ

*Ораз А.Н.¹, Маликов К.Т.², Байгутова Д.Н.³

*^{1,3}Южно-Казахстанский педагогический университет им. О.Жанибеков,
Шымкент, Казахстан

²Л.Н. Гумилев атындағы Евразийский национальный университет,
Астана, Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются методические основы применения корпусной лингвистики при формировании лексических навыков обучающихся в процессе обучения казахскому языку. Актуальность исследования обусловлена необходимостью внедрения новых, основанных на языковых данных подходов к формированию лексических навыков в современной образовательной практике. Цель исследования заключается в определении методических предпосылок использования корпусных технологий в обучении казахскому языку и выявлении их эффективности в развитии лексических навыков обучающихся. В статье анализируются возможности корпусной лингвистики в расширении словарного запаса обучающихся, понимании значения слов в естественном контексте и выявлении различий в употреблении близких по значению языковых единиц. В качестве методов исследования использованы теоретический анализ, сравнение, систематизация и обобщение, а также качественные и количественные методы педагогического исследования. Кроме того, были проанализированы частотность текстовых данных, корреляционные связи между лексическими единицами и особенности их коллокационного употребления. На закрытой платформе Voyant Tools рассмотрены возможности анализа текстов из учебника «Казахский язык и литература», предназначенного для классов с обучением казахскому языку как второму. Показано, что интеграция корпусного анализа в образовательный процесс способствует развитию языковой компетенции обучающихся посредством выявления частотности, сочетаемости и семантических связей лексических единиц, а также повышает их исследовательскую и коммуникативную активность. Кроме того, представлены основные методические предпосылки применения корпусного подхода в обучении языку и предложены модели использования корпусных технологий в образовательном процессе. Результаты исследования свидетельствуют о высоком методическом потенциале корпусной лингвистики в отборе лексического материала, объяснении значений слов в контексте, освоении особенностей сочетаемости слов и развитии исследовательских навыков обучающихся.

Ключевые слова: казахский язык, корпусная лингвистика, лексические навыки, эффективность обучения, методика преподавания языка, образовательный процесс, корпусные технологии, подход

METHODOLOGICAL POSSIBILITIES OF APPLYING CORPUS LINGUISTICS IN TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE

*Oraz A.N.¹, Malikov K.T.², Baigutova D.N.³

^{*1,3}O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University,
Shymkent, Kazakhstan

²L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Abstract. This article examines the methodological foundations of applying corpus linguistics to the development of learners' lexical skills in the process of teaching the Kazakh language. The relevance of the study is determined by the growing need for data-driven approaches to lexical skills development in contemporary language education. The aim of the research is to identify the methodological prerequisites for the use of corpus technologies in teaching Kazakh and to demonstrate their effectiveness in fostering learners' lexical competence. The article explores the potential of corpus linguistics for expanding learners' vocabulary, understanding word meanings in authentic contexts, and distinguishing between semantically related lexical units. The research employs theoretical analysis, comparison, systematization, and generalization, as well as qualitative and quantitative research methods. In addition, the frequency of textual data, correlations among lexical units, and collocational patterns were analyzed. The study also investigates the possibilities of text analysis using the closed-access Voyant Tools platform based on materials from the textbook "Kazakh Language and Literature" designed for learners studying Kazakh as a second language. The findings demonstrate that integrating corpus analysis into the educational process enhances learners' linguistic competence by enabling them to identify the frequency, collocational behavior, and semantic relationships of lexical items, while simultaneously promoting their research and communicative skills. Furthermore, the article proposes key methodological prerequisites for the implementation of corpus-based approaches in language teaching and presents models for incorporating corpus technologies into the learning process. The results indicate that corpus linguistics possesses significant methodological potential for selecting lexical material, explaining word meanings in context, mastering collocational patterns, and developing learners' analytical and research skills.

Keywords: Kazakh language, corpus linguistics, lexical skills, teaching effectiveness, language teaching methodology, educational process, corpus technologies, approach

*Мақала түсті / Статъя поступила / Received: 03.01.2026.
Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 26.06.2026.*

Авторлар туралы мәлімет:

Ораз Айдана Нурмаханқызы – PhD, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан, e-mail: Aydana.oral.1997@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4283-9483>

Маликов Қуанышбек Тұрарбекұлы – филология ғылымдарының кандидаты, доцент. Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан, e-mail: k.malikov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1563-1927>

Байғұтова Динара Нышанқызы – филология ғылымдарының кандидаты, доцент. Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан, e-mail: dinar_1378@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0002-2001-818X>

Информация об авторах:

Ораз Айдана Нурмаханқызы – автор для корреспонденции, PhD. Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Шымкент, Казахстан, e-mail: Aydana.oral.1997@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4283-9483>

Маликов Қуанышбек Турарбекович – кандидат филологических наук, доцент. Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан, e-mail: k.malikov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1563-1927>

Байғұтова Динара Нышановна – кандидат филологических наук, доцент. Южно-Казахстанский педагогический университет имени О.Жанибекова, Шымкент, Казахстан, e-mail: dinar_1378@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0002-2001-818X>

Information about the author:

Oraz Aidana Nurmakhankyzy – corresponding author, PhD. O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan, e-mail: Aydana.oral.1997@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4283-9483>

Malikov Kuanishbek Turarbekuly – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor. L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan, e-mail: k.malikov@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1563-1927>

Baigutova Dinara Nyshankyzy – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor. O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan, e-mail: dinar_1378@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0002-2001-818X>